

Збірник тез
Міжнародної науково-практичної
конференції

Соціокультурні детермінанти
міжпоколіннєвої синергії:
політико-психологічний вимір

Львів — 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
Асоціація політичних психологів України
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Nottingham Trent University / School of Social Sciences (Great Britain)
High School of Health Sciences (Switzerland)
University of South Bohemia in České Budějovice (Czech Republic)

ЗБІРНИК ТЕЗ

Міжнародної науково-практичної конференції

**«Соціокультурні детермінанти міжпоколінневої синергії:
політико-психологічний вимір»**

26 березня 2026 року

Львів – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут права, психології та інноваційної освіти
Кафедра теоретичної та прикладної психології
Кафедра практичної психології ментального здоров'я
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
Асоціація політичних психологів України
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Nottingham Trent University / School of Social Sciences (Great Britain)
High School of Health Sciences (Switzerland)
University of South Bohemia in České Budějovice (Czech Republic)

ЗБІРНИК ТЕЗ

Міжнародної науково-практичної конференції

**«Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії:
політико-психологічний вимір»**

Львів, 26 березня 2026 року

Львів
Видавництво Львівської політехніки
2026

Редактор-упорядник:

Карпенко З. С., доктор психологічних наук, професор кафедри теоретичної та прикладної психології, Національний університет «Львівська політехніка»

Рецензенти:

Попович І. С. – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України

Пілецька Л. С. – доктор психологічних наук, професор

Чайка Р. М. – кандидат психологічних наук, доцент

Рекомендувала до друку та поширення через мережу

*Інтернет кафедра теоретичної та прикладної психології (протокол № 10 від 6.04.2026 р.),
Вчена рада Інституту права, психології та інноваційної освіти
НУ «Львівська політехніка» (протокол № 9/26 від 6.04.2026 р.)*

Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії: політико-психологічний вимір: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції, 26 березня 2026 р. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2026. – Режим доступу: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2025/pages/32963/zbirnik-tez-konferencii.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова українська.

ISBN 978-966-994-160-2

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії: політико-психологічний вимір» (Львів, 26 березня 2026).

У збірнику представлено епістемологічні підходи до аналізу трансгенеративної ідентичності, особливості її символічного конструювання в умовах метамодерну; проблеми міжпоколіннєвої синергії та становлення меритократичних принципів у транзитивних суспільствах; роль медіа й цифрових технологій у процесах політичної соціалізації різних поколінь. Окреслено практичні стратегії забезпечення вікової різноманітності та ефективної міжпоколіннєвої взаємодії в умовах суспільних трансформацій.

Рекомендовано психологам, соціологам, політологам, філософам культурологам, педагогам та всім зацікавленим особам.

УДК 316.6:32:316.346.32

Софія Грабовська, Тетяна Партико	
Індикатори національної та етнічної ідентичності особистості.....	96
Світлана Наумкіна	
Символічний капітал та громадська резильєнтність у мультикультурному просторі: процес переформатування ідентичностей	100
Наталя Сокур	
Диференціація та гібридизація політичних ідентичностей у цифровізованому мультикультурному просторі: міжпоколінневий аспект.....	103
Олена Єрмошкіна	
Казки як інструмент символічного конструювання трансгенеративних фінансових сценаріїв у метамодерній перспективі.....	105
Жанна Новікова	
Політичний міф як інструмент конструювання соціально-політичної ідентичності особистості.....	109
Павло Блозва, Іванна Андрійчук	
Механізми взаємного формування масової культури і групової політичної ідентичності в метамодерністському контексті.....	114
Світлана Литвин-Кіндратюк	
Традиція як простір міжпоколінневої взаємодії.....	117
Олена Березінська	
Динаміка реконфігурації ідентичності в умовах мультикультурного середовища.....	119
Наталія Дукач-Василенко	
Роль історичної пам'яті та етнокультурних наративів у формуванні міжпоколінневих стратегій політичної участі кримськотатарського корінного народу.....	122
Віктор Сіткар, Степан Сіткар	
Комунікативна взаємодія старших і молодших як міжпоколіннева синергія: субкультурний аспект.....	126
Олексій Антипович	
Чинники формування трансгенераційної ідентичності українських вимушених мігрантів.....	129
Олеся Паньків, Оксана Дарморіз	
Мовчання як опір і травматичний бар'єр: аналіз «невисловленого» (на матеріалах проекту «непочуті» меморіального музею «Територія терору»).....	133
Роксолана Сірко, Володимир Слободяник	
Аналіз демонічних жіночих архетипів у психолінгвістичному аспекті.....	135
Микола Семиліт	
Трансгенерація родових сценаріїв через образи-символи в родинах переселених українок.....	138

Доведено, що в умовах трансформаційних процесів, суспільних криз або політичної нестабільності роль міфу зростає, оскільки забезпечує психологічну стабілізацію суспільства та створює відчуття єдності всіх його учасників. Через засоби масової комунікації, які мають значний вплив на суспільство та необмежені можливості, власники мас-медіа і влада, використовуючи міфологеми, цілеспрямовано впливають на формування політичних орієнтацій, ідентифікацій та громадянської позиції особистості.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що політичний міф є дієвим інструментом символічного конструювання соціально-політичної ідентичності. Він забезпечує смислову рамку, у межах якої особистість інтерпретує соціальну реальність, визначає своє місце в ній та формує власну систему цінностей і норм поведінки.

Павло Блозва

*викладач кафедри психології розвитку та консультування
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка, кандидат психологічних наук*
blozva.pavlo@tnpu.edu.ua

Іванна Андрійчук

*завідувач кафедри психології розвитку та консультування
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка, доцент,
кандидат психологічних наук*
ivanna_andriychuk@tnpu.edu.ua

МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМНОГО ФОРМУВАННЯ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ І ГРУПОВОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В МЕТАМОДЕРНІСТСЬКОМУ КОНТЕКСТІ

Актуальність. Питання про те, як масова культура і групова політична ідентичність формують одна одну, стає особливо актуальним на тлі зростаючої суспільної поляризації. Популярні культурні продукти – від серіалів і музики до відеоігор і мемів – давно вийшли за межі розваги і стали простором, у якому різні соціальні групи виробляють, демонструють та уточнюють свої політичні ідентичності. Причому цей зв'язок не є односпрямованим: масова культура не просто віддзеркалює наявні суспільні поділи, а й сама бере участь у проведенні нових меж між групами.

Мета дослідження: проаналізувати механізми, через які масова культура і групова політична ідентичність взаємно формують одна одну в метамодерністському культурному контексті.

Організація та методологія дослідження. Дослідження проводилося у форматі літературного огляду. Джерелом матеріалу слугували відібрані

статті з порталів Google Scholar, PubMed і ScienceDirect. Пошук здійснювався за такими ключовими словами: social identity theory, Tajfel Turner political identity, social identity theory political polarization ingroup outgroup, uncertainty social identity intergroup leadership, social identity uncertainty, moral typecasting political psychology, metamodernism identity construction, popular culture.

Результати дослідження. Метамодернізм в нашій роботі використовується не як основна теоретична рамка, а радше як культурний контекст. Характерне для нього коливання між іронією та щирістю, між недовірою до інституцій і водночас гострою потребою в колективній ідентичності (Vermeulen & Van den Akker, 2010) робить масову культуру особливо продуктивним полем для групової політичної ідентифікації.

Ми спробували описати групову ідентичність, використовуючи теорію соціальної ідентичності Тешфела та Тернера (Social Identity Theory, SIT). Згідно з нею, люди формують уявлення про себе через належність до соціальних груп: вони порівнюють свою групу з іншими і прагнуть виглядати краще на цьому тлі (Tajfel & Turner, 1986). Коли групові ідентичності активовані, вони починають визначати і те, ким людина себе вважає, і те, як вона оцінює тих, хто перебуває «по інший бік».

Теорія соціальної ідентичності виникла у соціальній психології, проте її застосування до аналізу політичної поведінки є цілком виправданим – хоча й не без застережень. Хадді вказує, що теорія відкриває серйозні перспективи для політичної психології, але її потенціал часто не реалізується через те, що вона недостатньо враховує реальні джерела соціальної ідентичності – ті, що формуються в конкретному історичному та культурному середовищі (Huddy, 2001). Саме цей розрив між штучними лабораторними групами і живими політичними ідентичностями робить масову культуру цікавим аналітичним об'єктом, адже культурні продукти – це один із небагатьох просторів, де групові межі виникають і програвуються в умовах, що нагадують справжній соціальний контекст.

Зв'язок між масовою культурою та груповою ідентичністю працює в обидва боки. Дослідження з медіапсихології показують, що теорія соціальної ідентичності добре пояснює вибіркове споживання культурного контенту: те, до яких соціальних груп належить людина, значною мірою визначає, що вона дивиться, слухає і читає, а члени однієї групи тяжіють до повідомлень, які відгукуються їхній ідентичності (Trepte & Krämer, 2007). Виходить, що вибір культурного продукту – це одночасно і вибір того, ким ти є як член групи.

Зворотний напрям не менш важливий. Наявна групові ідентичності визначає не лише що людина обирає з культурного поля, а й як вона це розуміє. Групи з низьким соціальним статусом можуть отримувати через масову культуру символічну компенсацію замість реальної участі у суспільному житті. Тут доречно згадати теорію виправдання системи: люди схильні сприймати існуючий порядок як справедливий, навіть коли він

працює проти них, що лише консервує нерівність (Jost & Banaji, 1994). Обидва напрями зрештою замикаються у цикл: групова ідентичність формує культурне споживання, а культурне споживання своєю чергою загострює групові межі.

Окремої уваги заслуговують два механізми, через які масова культура сприяє не просто груповій ідентифікації, а й поляризації. Перший пов'язаний із невизначеністю ідентичності: коли соціальна ситуація стає нестабільною, люди тяжіють до груп із чіткими межами, виразною ідентичністю та сильними лідерами. Це веде до розчинення особистості в групі, нетерпимості до внутрішнього інакомислення і дегуманізації чужих (Hogg, 2023). Масова культура в цьому контексті пропонує готові символічні схеми: прозорі фігури героїв і антагоністів накладаються на реальні суспільні поділи і роблять поляризацію не просто зрозумілою, а й емоційно природною.

Другий механізм – моральний тайпкастинг. Грей і Вегнер показали, що сприйняття когось як активного морального діяча і сприйняття його як того, хто потребує захисту, перебувають у зворотній залежності (Gray & Wegner, 2009). Культурні наративи постійно розкидають групи між цими полюсами – активний чи пасивний, сильний чи вразливий – і цим руйнують міжгрупову емпатію: складні, суперечливі суб'єктності просто не вкладаються в готові схеми. У політичному просторі це має цілком конкретні наслідки: групи, яким приписується сила і агентність, поступово перестають асоціюватися з правом на підтримку чи захист.

В українському контексті описані механізми набирають конкретних обрисів. Ризик морального тайпкастингу тут особливо відчутний: Україна, що постає як активний учасник збройного опору, може сприйматися частиною міжнародної аудиторії як «моральний агент» – і через це як менш вразлива, ніж є насправді. Це підриває солідарність саме тоді, коли вона найбільш потрібна. Водночас усередині самого українського суспільства воєнна невизначеність підживлює групоцентризм: потреба в чітких ідентичнісних межах може загострювати внутрішню поляризацію.

Розуміння того, що культура і групова ідентичність формують одна одну, відкриває практичну перспективу. Символічні наративи, які поєднують суб'єктність із вразливістю, здатні протидіяти тайпкастингу і створювати нові підстави для солідарності – як усередині українського суспільства, так і за його межами. Це означає, що робота з культурним змістом є не лише академічною, а й цілком прикладною задачею.

Висновки. Масова культура і групова політична ідентичність не просто співіснують – вони постійно формують одна одну. Метамодерністська «структура почуттів» посилює цей зв'язок, роблячи групову ідентифікацію через культурні символи емоційно насиченою і малосприйнятливою до критичного погляду. Групоцентризм, що виростає з ідентичнісною невизначеністю, і моральний тайпкастинг – це ключові механізми, через які

така взаємодія перетворюється на поляризацію. Для суспільств, що живуть в умовах збройного конфлікту, розуміння цих механізмів є необхідною основою і для наукового аналізу, і для реальної психологічної роботи.

Світлана Литвин-Кіндратиук
доцент кафедри психології розвитку
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ),
кандидат психологічних наук
svitlana.lytvyn-kindratiuk@cnu.edu.ua

ТРАДИЦІЯ ЯК ПРОСТІР МІЖПОКОЛІННЄВОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Концептуалізацію феномена покоління в полі культури було успішно здійснено завдяки низці наукових синтезів (соціально-філософського, соціологічного, соціально-психологічного), а також у міжгенераційному і культурно-історичному контекстах (Еліас Н., 2003; Нора П., 2014; Ортега-і-Гасет Х., 1994 та ін.). Проте сучасна культурна психологія виявляє менше зацікавлення у вивченні традиційних, вже більш детально досліджених нижніх і верхніх шарів культури й усталених укладів життя. Вчені прагнуть розглянути взаємодію особистості й культури в контексті різноманітних життєвих криз, реконфігурацій порядків, їхніх макрозмін та мікрофлуктуацій, а саме: у координатах стабільності-мінливості, типовості-індивідуальності, плинності-транзитивності. Останнє ускладнює врахування розмаїття міжпоколіннєвої взаємодії у повноті форм та проявів.

Ураховуючи ці напрацювання як провідну ознаку традиції в соціально-психологічній площині, приймаємо не свідчення її статичності з боку розмаїтого змісту, а менш помічені прикмети динаміки як регулярної практики, що виявляється в способах і формах спадкоємності та збереження традицій, де механізмом безперервної передачі традиційного досвіду є засоби міжпоколіннєвої трансмісії. Відтак говоримо про міжпоколіннєву взаємодію представників певної соціальної спільноти, де феномен покоління характеризує соціальну взаємодію в межах когорти соціальної спільноти, представники якої мають спільні історичну долю та культурний досвід дорослішання.

Слід зауважити, що саме зі взаємодією поколінь, змінами довготривалих соціальних контактів Н. Еліас пов'язував процес історичного фігурування як свідчення поєднання соціогенетичних і персоногенетичних процесів (Еліас Н., 2003). Водночас на цьому терені нині ще недостатньо уваги приділяється соціально-психологічному аналізу традиції у форматі міжгенераційного дискурсу. Нам ближча позиція Д. Гроса, котрий вважає, що віднесення культурного феномена до традиції стає можливим за чотирьох